

انرژي

هغه لامل چې وسيلې پکار واچوي، د شيانو د حرکت سبب شي او يا هغوي بدلون ورکوي د انرژي په نامه يادېږي.

د انرژي قانون:

انرژي نه رامنځته کېږي او له منځه نه ځي.

نو کله چې تاسو انرژي کاروئ، انرژي له منځه نه ځي. دا يوازې بل شکل ته بدلون مومي. انرژي بيلابيل ډولونه لري.

په عمومي توگه دوه ډوله انرژي شته:

حرکي انرژي (چې د متحرک انرژي په نوم هم يادېږي): هغه انرژي ده چې شيان يې د خپل حرکت په حال کې لري.

اوبه چې بهېږي د حرکت انرژي لري. يو توپ چې غورځېږي هم حرکي انرژي لري. کله چې مور په لاس کې يو توپ ولرو، مخکې د غورځولو، دا توپ هم حرکي انرژي لري.

زيرمه بيزه انرژي (ذخيره وې انرژي هم ويل کېږي): له هغې انرژي څخه عبارت ده چې د يو جسم د ځانگړي حالت او موقعيت په صورت کې په پټه توگه زيرمه شوې وي. د انرژي موقعيت يوازې د سمندر له سطحې لوړوالی پورې اړه نلري، مگر دا د بڼه يا د تار ځانگړي حالت او موقعيت په پټه توگه هم زيرمه شوې.

د انرژي سرچينې اکثراً په دوه ډلو ويشل شوي دي:

➤ **نوی کيدونکی انرژي:** نوي کيدونکي انرژي هغه سرچينه ده چې نه خلاصېږي. لکه باد، اوبه، لمر او بيو انرژي.

➤ **غير نوی کيدونکی يا د سون مواد انرژي:** دا انرژي د رامنځته کيدو په تناسب ډير استفاده کېږي. په دې سبب بايد د سون مواد ډير و نه سوزول شي دا مواد (توکي) عبارت دي له تيلو، طبيعي گاز، نفت ډبروسکرو، لږگيو او نورو څخه چې له سوزيدو څخه يې انرژي را منځته کېږي.

نوي کيدونکي:

باد، اوبه، لمر او بيو انرژي.

بريښنا د لمر څخه. (لمريز بريښنا)

مور کولی شو د لمر حجرو په واسطه د لمر انرژي څخه بريښنايي انرژي جوړ کړو. د لمر وړانگي هغه وخت بريښنايي جريان رامینځته کوي چې د لمر حجرو ځانگړي تختي باندې وځلېږي.

د انرژۍ سرچینې:

غیر نوی کیدونکی یاد سون مواد انرژۍ:	نوی کیدونکی انرژۍ:
<ul style="list-style-type: none"> ➤ فوسیل انرژي (تیل ، سکاره ، طبیعي گاز ➤ اتومي / هسته بې انرژي 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ د لمر انرژۍ ➤ د باد انرژي ➤ بیوانرژي ➤ د اوبو انرژي ➤ د څپې انرژي ➤ د ځمکې تودوخه

دانرژي نوی کیدونکی او غیر نوی کیدونکی سرچینې. 1

پوښتنې

1. کله چې تاسو د انرژي کلمه اورئ نو د څه شی په اړه فکر کوئ؟
2. زموږ مطلب څه دی، کله چې ووايو (زه له انرژۍ بې برخې یم؟)
3. د انرژي سرچینه چیرته ده؟
4. که موږ انرژي وکاروو ، انرژۍ چیرته ځي؟
5. انرژي څه شی ده؟
6. ډبره چې پورته شي کوم انرژۍ لري؟
7. ډبره چې وغورځول شي کوم انرژي؟
8. د انرژي انتقال (لېږد) څه شی دی؟
9. په ځمکه کې د توپ اچولو انرژي چیرته ده؟
10. خلک د تیرې دوران کې کوم انرژۍ ته اړتیا درلود؟
11. موږ د بریښنا انرژي پرځای کوم بل نوم کاروو؟
12. د اوبو د بریښنا انرژۍ بیلابیل بدلونونه توضیح کړئ؟

Kilder:

John Harald Nomedal og Ståle Bråthen. Samfunnsfag for ungdomstrinnet.

Fagbokforlaget 2005.